

‘1984’ voor jongeren: het had wat minder moralistisch gemogen

Geen roman zo tijdloos actueel als George Orwells 1984. In de versie van Freek Vielen voor pubers gaat de boodschap echter aan de haal met het verhaal.

In zijn voorstellingen voor jongeren snijdt Freek Vielen graag stevige thema's aan. In Niets (2017) ging hij aan de slag met de roman van Janne Teller over een depressieve jongen, in Doe de groeten aan de ganzen (2019) voerde hij De Dood op als een tragikomische clown. Dat Vielen zijn oog liet vallen op 1984, is dus niet zo gek.

George Orwells dystopische roman over Winston Smith, een ambtenaar die zich verzet tegen de totalitaire controle van Big Brother, blijft na tachtig jaar nog even actueel. Niet in het minst voor pubers die elke dag vrijwillig afdalen in de rabbithole van Tiktok en Bereal en hun weg moeten zoeken tussen fake news en complottheorieën.

Hoe voeg je nog iets toe aan een oerklassieker waarover al zo veel -gezegd en geschreven is? Vielen gaat voor een dubbele aanpak. Aan de ene kant ensceneert hij het verhaal, met een sterke Suzanne Grotenhuis in de rol van Winston. Via schermen die beelden tonen van beveiligings-camera's, maakt Vielen de link tussen 1984 en onze 24/7-surveillance-maatschappij. Terwijl Winston meeschreeuwt met de dagelijkse Twee Minuten Haat, wordt haar verzet tegen de -Gedachtepolitie en De Partij steeds groter. In haar geliefde Julia (Louise Bergez) vindt ze een bond-genoot.

Meermaals laat Vielen Bergez -direct tot het publiek spreken, vanuit het hier en nu. Lees: ze mag het stuk uitleggen. Hoe kan het dat dit boek uit 1948 alles heeft voorspeld – van de afluisterpraktijken van de Stasi tot de verborgen camera's in billboards – maar niets daarvan heeft kunnen voorkomen? Hoe kunnen we ons als enkeling verzetten tegen een systeem waarin geen ruimte lijkt om te -kiezen?

Bergez moet de brug maken naar de leefwereld en het prille politieke bewustzijn van de jongeren, maar dat voelt krampachtig. Hetzelfde geldt voor de keuze om de hoofdrollen te laten vertolken door twee vrouwen. Wat een extra laag had kunnen toevoegen over verboden liefde onder een dictatoriaal regime, verzandt in een ongeloofwaardige en brave romance – terwijl de liefde in 1984 net de enige plek is waar de geest vrij is.

In Vielens werk staat altijd iets op het spel, dat vertrekt vanuit een oprechte bezorgdheid. Dat dwingt respect af, net zoals de heldere manier waarop hij uit Orwells roman een theatertekst puurt. Na het beklemmende eerste deel, begint het moralisme echter steeds harder te wegen en kijk je vooral naar talking heads.

Net zoals in Niets countert de -regisseur het zwartgallige einde met een boodschap van hoop: verzet -begint niet met grote woorden, maar met kleine daden, dixit Remco Campert. Je kan je niet van de indruk ontdoen dat onder 1984 een ietwat verouderde visie op jongerentheater schuilgaat die qua toon eerder bevoogdend en bekerend is dan werkelijk emanciperend. Orwells boek verkoopt nog altijd als zoete broodjes, net omdat het als fictie zo waarachtig is. Waarom de verbeelding hier niet ook gewoon haar werk laten doen?

Lees ook

15/12/2022 - '1984' van Orwell op bestsellerlijst in Rusland

1984

Het Paleis en De Nwe Tijd/Freek Vielen

Nog te zien tot en met 18/2 in Het Paleis (Antwerpen). Volgend seizoen op tournee.